

Pisum sativum (Foderärt-Gruppen) 'Rättvik'

Dalarna

Beskrivning: 'Rättvik' är knappt medelhög och har ett buskigt växtsätt med smala stjälkar och små blad som ofta är mycket fläckiga. Blomningen är medeltidig och den blommar länge. Korta och smala baljor som mognar tidigt. Mogna frön små och lilaprickiga eller ibland helt mörkblå. Andra namn är 'Rättviksärt' och 'Rättviks gråärt'.

Foto: Gunnar Backman

NGB-nummer: 17879

Historia: Sorten har mycket gammal lokal odlingstradition. Är en av få sorter som särskilt omnämns av Linné i Dalaresan 1741. Det är en typisk lantsort med inomartsvariation.

Ärterna användes till foder och gav en fet mjölk, enligt Bengt Eskils den siste odlaren. Han höll därför kvar odlingen då andra övergått till moderna sorter. Av ärterna maldes också mjöl till bröd och gröt. Bengt tyckte inte gröten smakade något vidare men brödet var gott.

Sorten odlades i Rättvik fram till slutet av 1900-talet. Tio år senare blev kockar intresserade av den nötaktiga, nästan söta smaken. Men då fanns inte längre någon odlare och än mindre utsäde. Ett par kilo ärter gick till slut att få tag på och dessa har uppförökats under några år. Nu finns åter åkerodling av 'Rättvik' i Dalarna.

Odlingsanvisning: Fröna sås så fort jorden kan hanteras, fröna är mycket tåliga. Den behöver stöd och har traditionellt odlats med havre. Fröna skördas i början på september när baljorna har torkat. Då frömognaden är något utdragen är det en fördel att ta in hela ärtriset för eftertorkning. Tröskning sker när baljorna är torra.

Foto: Matti Leino

Finns att få tag på: Kan finnas i fröhandeln. Ett projekt pågår där bönder i Dalarna odlar ärterna på åker främst för mat, men även för utsäde. Kontakta Nordisk råvara, nordiskravara.se, för mer information om utsäde.

Källor:

Nygård, Lena och Matti Leino, 2013. Klint Karins kålrot och Mor Kristins böna. Alnarp: SLU
Åkerman, Åke (red), 1951. Svensk växtförädling. Del 1 Åkerbruksväxterna. Stockholm: Natur och kultur